

Süryani kültüründe "Hanila"

Dil, kültürü oluşturan temel öğelerin başında gelir. İnanç ise, kültürü var eden esas öğelerin içerisinde önemli bir yer tutar. Bu iki öğenin bir araya gelmesi, anlamsal açıdan iç içe geçmesi, anlatılmak istenen(ler)e farklı anlamlar katar.

Çünkü her isim veya sözcüğün anlamsal varlığı, onu geliştiren ve kullanan kültürün düşünsel anlatımlarıyla doğru orantılıdır. Bu açıdan bakıldığında, kültürün en esaslı ögesini oluşturan dil, aynı zamanda bir isimlendirme ve tanımlama sistemidir de diyebiliriz.

Çünkü bir dili kullananlar o dile göre sözcüklere anlam yükler ve yüklenen bu anlama göre tavır geliştirirler. Ancak tanımlamaların yanlış kullanılması sağlıklı iletişime ve anlaşılmaya ket vurur.

Meramin karşı tarafa aktarılmasında sorunlar yaratır. Dolayısıyla sözcüklerin doğru anlamını bilmek, hem yazı, hem konuşma dilinde doğru iletişim kurabilmenin yegâne yoludur. Bir dille konuşup yazmak o dili bilmek anlamına gelmez. Önemli olan o dille düşünmek, üretmek, düşünsel bir alan yaratmaktır.

Kültürel açıdan: Hanila

Binaenaleyh; Süryanice bir birleşik isim olan *Hanila* da düşünsel açıdan büyük bir alan yaratmak ve o alanın sorumluluğunu yaşatmak için iki farklı sözcükten türetilmiş sözcüklerden biridir. Kökeninde sevgi, merhamet ve yardım duyguları taşıyan Hanila'nın şefkati, gönülleri kazanmakla kalmaz, çok boyutlu faydalar sağlar.

Onun bileşiminde, anlamaktan gelen sıcak duygularla birlikte, insanı iyi hissettiren samimi duygular da vardır. Örneğin kalbimizi ve gönlümüzü kendimize, sevdiklerimize açmak, hayattaki zor olanı anlamak, muhtaç ve düşkün durumda olanlara, yabancılara ve yaşayan tüm varlıklara karşı samimi hisler beslemek bun duygulardan sadece birkaçıdır.

Her ne olursa olsun, kin ve nefret duygusunu beslemekten uzak durmak da onun ayrı bir yansımasıdır. Çünkü bilimsel tespitlerle de sabit olduğu üzere, "şefkatli bireylerinin beyinlerindeki serotonin salgısında artış görülür. Serotonin, vücutta salgılanan ve kendimizi daha rahat, daha huzurlu ve daha mutlu hissetmemizi sağlayan bir hormondur. Dolayısıyla iyi

davranmak, işin içinde bulunan herkesin fiziksel ve duygusal açıdan olumlu etkilenmesini sağlar”.[1]

İnançsal ve kültürel açıdan *Hanila* gibi derin manalar taşıyan bir kavramın, içerik açısından anlaşılması; etimolojik kökeninin, gelişim aşamalarının eksiksiz olarak bilinmesine ve yorumlanmasına bağlıdır.

Bu kavramın, hangi koşullar altında doğduğunu ve hangi amaçlar için kullanıldığını bilmeden, felsefenin ışığından faydalanmadan, gerçek manada anlaşılması mümkün değildir. Dolayısıyla Hanila isminin nasıl ki kavramsallaştırmadan önce bir isim ve sözcük olarak etimolojik açıdan incelenmesi zorunluysa, bu ismin Süryanice olduğunu söyleyebilmek için de öncelikle içeriğinin ve o düşünsel eğilimlerinin bilinmesi gerekir.

Çünkü isimler/sözcükler kültürel anlamların ve içeriklerin taşıyıcısıdır. Bir kültürün yaşam anlayışını, yaşam biçimini, ilahi sisteme, olaylara, doğaya, kâinata bakışını yansıtır. Bir toplumun düşünce dünyasında olmayan bir anlamın ve içeriğin ne ismi ne de cismi vardır. Bu bağlamda dil bilimcinin aynı zamanda bilge olması gerekir. Çünkü dilin temel inceliklerini ancak bilge bir dil bilimci kavrayabilir.

Herhangi bir usta için kullandığı alet ve edevat ne ise, bir dilbilimci için de isim ve sözcükler odur. Edebi ve felsefi açıdan gerçek manada bir dile hâkim ol(un)mayınca, dildeki kelime/kavram/isim ve vesaire unsurlar zamanla yıpranır ya da yozlaşarak sıradanlaşırlar. Bu sözcükler günlük konuşma ve yazı dilinde kullanılmayınca da anlamsal etkilerini kaybederek donuklaşırlar. Belki de bu nedendir bugün *Hanila* isminin görünürlüğü de kaybolmuş ve edebi varlığı donuklaşmıştır.

İlahi Şefkat

Yukarıdaki örnekte işaret ettiğim gibi nasıl ki bir usta çalışırken **en çok kullandığı aletleri daha yakınında tutuyor** ve daha az kullandığı aletleri de daha uzağında tutuyorsa sözcükler de kısmen ustanın aletleri kullanma şekliyle işleve tabi tutulurlar. Zamanla, ustaya yakın olan ve **daha sık kullanılan aletlerde** bir yıpranma gözlemlenir ya da uzağında duran aletler kendiliğinden pas tutar. İki türlü bir sonuç gibi iki ihtimal de mümkündür. Ancak sezgilerimden yola çıkıp, yılların verdiği tecrübelere dayanarak şunları söyleyebilirim:

Hanila, Süryani kültüründe çok önemli aynı zamanda güzide bir yere sahiptir. Yaşamın merkezinde yer alan bir ısı küresi gibidir. Bağışlayıcı anlamlara sahiptir. Bütün varlığı kuşatır. Kültür binasının en üst katında ve derin katmanlarında ikamet eder. Başkalarının düşünce ve duygularını anlamayı kolaylaştıran, özellikleriyle yaşamın bütün alanlarında var olan/var olması gereken bir anlayıştır.

Neden sonuç ilişkisi bağlamında yaşamdaki zorlukların anlaşılmasına ve üstesinden gelinmesine yardımcı olabilecek yaklaşımları/tutumları gerek yüksek katlardan gerekse derin katmanlardan haykırarak anlatır.

İlahi şefkati gözeten yaklaşımlarında, sorumlu davranmayı, ötekinin de iyilik ve adaleti hak ettiğini salık verir. Onun öğelerinde; başkasını düşünmek, başkasının iyiliğini istemek, sorumluluk hissetmek gibi çok yüce değerler mevcuttur.

“**Hanila**”, Süryanicede her biri farklı anlama gelen “**han**” ve “**il**” sözcüklerinden türeme bir isim tamlamasıdır.

Han /ܢܐ/ kelimesi, merhamet eden, şefkat gösteren, esirgeyen, kollayan ve gözetenanamlarına gelir.

“**il** /ܐܠ/ kelimesi ismi ise, Süryanicede Allah ismiyle özdeştir. Allah, Tanrı ve yaratıcı anlamlarına gelir. Dolayısıyla bu bileşik kelime (Hanila), ilahi şefkati barındırdığı gibi, bu şefkatin sevecenliğini, esirgeyişini, kollayıp gözetme özelliklerini de ifade eder ve bu özelliklerin sarmaladığı, duygu durumu ve eylemine sahip olanı anlatır.[\[2\]](#)

Aynı kelime kökeninden Hanono /ܢܢܘܢܐ/ ismi türetilmiştir. Bu isim daha çok Tanrı'ya izafe edilse de, ilahi şefkatin duygu yoğunluğunu ve eylem durumunu taşıyanlara verilen bir tanımlamadır.

Sevecenlikle dolu bir acıma, esirgeme, gözetme, kollama manaları taşıyan ve merhamet anlamına gelen Hnono /ܢܢܘܢܐ/ ismi de aynı köktendir. O da şefkat demektir. Acıyarak ve koruyarak sevme, sevecenlik ve esirgeme anlamına gelen duygu/eylem durumu için kullanılır.

Hanila Bilgeliktir

Bir kelime veya sözcüğe ne kadar çok anlam yüklenmişse, o dil o kadar zengin sayılır. Ayrıca, sözcüklerdeki anlam zenginliği, o dilin geçmişten taşımış olduğu anlam yüküyle, köklü ve kadim olduğunun da bir işareti kabul edilir.

Bu bağlamda, tıpkı Hanila gibi Hanono / ܚܢܘܢܘ ve Hnono / ܚܢܘܢܘ sözcükleri de, Süryanicenin pozitif anlam yüklü isimleri içinde çok yüksek ve gözde bir yere sahiptirler.

Süryanice de isim verme yahut isimlendirmenin kapsamı bir hayli geniş ve dinamiktir. Çünkü bu dilde ismin etki/telkin etme ve etkileşim gücü vardır. Ve genellikle isimdeki hatırayı canlı tutma, sembolize etme, yüceltme ve yansıtma konusunda arzulanan etkiyi ve etkileşimi oluşturma beklentisiyle isimlendirme yapılır.[3]

Bir kültürün “**önemlilik ve önemsizlik**” ölçüleri bakımından oldukça önemli görülen isim verme veya isimlendirmeler, birey ve toplum yaşamında ayırt edici özellik ya da etkilere sahiptir. İşte bu nedendir ki Süryanice’de yukarıda anlatılan anlamlardan esinlenerek, erkekler için “**Hanna, Hanno, Hanuno**” gibi isimler, kadınlar içinse “**Hanne, Hana, Hanila**” gibi isimleri kullanılmıştır.

Hanila bir bilgeliktir. Uzun ve yorucu bir emeğin sonucunda ortaya çıkmış olan bu isim, Süryani kültürünün düşünsel ve inançsal eğilimlerini dışı vuran bir anlayış ve yaşam tarzı olarak tanımlanabilir.

Süryani kültürünün verileriyle şekillenmiş, o verilerin mayasıyla yoğurulmuş tarihin derinliğinden günümüze kadar gelmiş bir isimdir. İnsanlığa, kâinata, çevreye, doğaya, toprağa, ekolojik dengeye ve tek kelimeyle, canlı-cansız bütün varlığa sevgi besleyen etkin diğerkâmlığın şefkatli kavrayışından neşet etmiştir.

Kırılmış insan yüreğini sağaltan bir ecza gibidir. Sahibini insanlığın güzellikleri ve erdemleriyle donatır. Samimi ve tutarlı niyet-söylem-eylemin başarısında ve mutluluğunda gizli bir güç gibi başat rol oynar.

Dış dünya, kalbimizden geçenlerin bir yansıması ise, bizi çevreleyen donuk/soğuk dünyanın berrak/sıcak olmasını sağlayan Hanila’ya sahip olmak, hem kendimize, hem çevremize karşı büyük bir iyilik anlamına gelir.

Çünkü dünyayı bütün insanlar ve bütün canlılar için güvenli bir yer kılma hissiyatını taşıyan Hanila'nın sosyal olaylara ve ilişkilere bakışı çok farklıdır. Sorunlarla ve zorluklarla başa çıkma yöntemlerinde "haklı-haksızın" ötesinde farklı yaklaşımlar geliştiren anlayışlara sahiptir.

Egosal Açıdan

Ona göre, hayatta yaşanan her üzüntü kendi içinde önemli bir ders barındırır. Dersi öğrenmek için üzüntüye odaklanmaktan çok, üzüntünün niçin ve neden yaşandığını sorgulamak gerekir. Çünkü insan olarak hayattaki en uzun yolculuğumuz, beynimizden/zihnimizden yüreğimize/ruhumuza yaptığımız yolculuktur.

Egosal/nefsani tutumlarla bu yolculuk çok yorucu ve meşakkatlidir. Bu yolculuğun en kestirme yolu, *Hanila*'dır. Kendini gerçekleştirme sürecinde içsel anlamda karşıtlıktan tamamlayıcılığa taşıyan ikilik/düalite (aydınlık-karanlık, iyi-kötü, haklı-haksız) mücadelesinde insana önemli katkılar sunarken, üzüntünün verdiği dersleri de kabul ederek, haklılığın ve haksızlığın ötesinde "doğru" olana yöneltir. Göreceli bakışları gözeterek, mutlak doğruyu teşvik ederek, sosyal empatiyi büyüten bir tutkal işlevi görür.

Hanila bütün erdemleri yontan ve yöneten bir fenomendir. Bu nedenle hiçbir zaman tesirsiz kalmaz. Devamlı iyi hissettirir. Onu gerçek manada giyinmiş olan(lar), bastığı yeri kirletmez.

Onun nezaket ve inceliği olmasa hayat çekilmez olur. Hayatın yükü oldukça ağırlaşır. Zamanın ruhuyla çelişmediği için bu yönüyle ötekileştirmenin panzehridir. **"Sana nasıl davranılmasını istiyorsan sen de öyle davran"** anlayışı, *Hanila*'nın temel öğretisidir. Kültürler ve gelenekler çeşitli olsa da *Hanila*'nın bu anlayışı mutlak ve değişmezdir. Her zaman ayındır ve her yerde birdir.

Zalimliği ve Nobranlığı Gözetmez

Erdem eksenli bir yaşam ve huzurlu dünya istiyorsak, *Hanila*'nın yüce değerleri, yüce anlamları hayatımızda öncelik kazanmalı, yer edinmelidir. O, bütün acıları dindirmek için kalpten kalbe giden, ruhtan ruha zerk edilen bir ilaç gibidir. İsminden de anlaşılacağı üzere, terkibi itibarıyla ilahi özdendir.

Zalimliği ve nobranlığı değil de özgürlüğü ve özgünlüğü gözetir. *Hanila*'yı tıpkı bir mücevher gibi ruhunda taşıyan insanlar sayesinde dünya ve yaşam güzelleşir. Onların ışığı; adaletin, eşitliğin, özgünlüğün, özgürlüğün mümkün olduğunu hatırlatır. İstenirse, kötülüğün yok olabileceğini telkin eder.

İnsan onurunun ve saygınlığının çiğnenmesine karşı duruşuyla, beden ve ruh sağlığımızı iyi yönde korurken, hem içimizdeki iyiyi ortaya çıkarır hem de karşımızdakinin de iyi olabileceğine dair umudumuzu tazeler. Bizi sosyal mahcubiyetten koruyan değerleriyle kini kindarlara, hıncı zalimlere, kötülüğü kötü kalplere bırakır.

Zihnin ve arzuların gürültüsü sakinleşir, durgunlaşır. Sakinleşme ve durgunlaşmanın oranına göre, içsel dünya dönüşmeye ve olgunlaşmaya doğru evrilir.

Bu nedenle *Hanila* yalnızca kendini mazlum ve mağdur görenler için değil, herkes için bir fırsattır. Herkes için dünyayı ayrıcalıklı kılan gizli bir silahtır. *Hanila*'nın ahlakında söylenmeyenler, söylenenler kadar önemlidir. Çünkü dikkatini sırf söylenenlere veren insan duyduğu hikâyenin ancak yarısını anlar.

Hanila'yı önemsiyorsak, hayatta yahut hayatımızda etkin olmasını arzuluyorsak, önce zihnimizi onu algılayacak ve özümseyecek şekilde eğitmeliyiz. İç dünyamızı egonun/nefsin azap doğuran boşluklarından ve ayartıcı gölgelerinden kurtararak, kendimizi ona göre adapte etmeliyiz. Çünkü *Hanila*'nın istekleri ve arzuları azap vermez. Sıkıntı yaratmaz.

Onun etkin olduğu alanlarda/hizmetlerde ego aradan çekilir, kaybolur. Karşılık beklenmez. Egosal tatmin yerine ruhsal doyum ortaya çıkar.

Hanila ne kadar içselleştirilirse, ruhen ve kalben ne kadar hissedilirse, insanı da o denli rahatlatır. Onunla olan bir insan da toplumsal yaşamında kutuplaşmalara boyun eğmez, sıkıntı yaşamaz ve yaşatmaz.

Kalbimiz/ruhumuz/zihnimiz aydınlanmak ve rahatlamak için *Hanila*'nın yüksek katlarında bulunan iyileştirici havada vakit harcaması gerekirken, bodrum kattaki küflerle/kirlerle oyalanıyorsa, bodrum katta dolaşıyorsa, rahatsız edici kokular artar, korkular nükseder, karanlıklar büyür, sıkıntılar ve bedeller de o oranda çoğalır.

Çünkü üst katlar, zıtlıkların, karşıtlıkların, çelişkilerin, ayrılıkların, kutuplaşmaların, inatlaşmaların, kıyaslamaların, böbürlenmelerin, kurumlanmaların, önyargıların, koşullanmaların, kuruntuların, komplekslerin, görünen ve görünmeyen farklılıkların, yorucu gürültünün, çokluğun, kalabalığın, kabalığın değil; yakınlaşmanın, ruhsal birlikteliğin, tekliğin, anlayışın ve erdemin diyarındır.

Bu üst katlarda ne kadar vakit harcanırsa, ne kadar çok dolaşılsa, o katlardaki temiz oksijen solunursa, sözü edilen o yıkıcı tutumların kahredici etkisi de o denli çabuk kırılır ve yok olur.

Hayatı zehirleyen o yıkıcı tutumların etkisi kırılınca, yok olunca, azap da doğmaz. Sıkıntı da olmaz. Çünkü o tekliğin ve birliğin diyarında sadece ve sadece huzur ve istikrar olur. Huzur ve esenlik yaşanır. İç dünyayı kuşatan huzur ve esenlikten yayılacak pozitif enerji alt katlardaki diğer insanlar (yani diğer muhataplar) ile de sağlıklı bir iletişimin kapılarını aralar.

Evrenin gizli gücü gibi bir işlev gören *Hanila*'nın bakış açısıyla hayata bakabilen insanın; insanlar arasında ayırım yapması, hayata kadın-erkek gözüyle bakması, hayatı kategorize etmesi, ayrıştırması, sınıflandırması, ayartması, yanıltması, aldatması, manipüle etmesi, sömürmesi ya da istismar etmesi mümkün değildir.

Hanila, dünyadan ve insanlardan hak ettiğimizi düşündüğümüz saygıyı talep ederken, kendimize de sadık kalarak, samimi davranarak, başkalarına bize davranılmasını istediğimiz şekilde davranmayı öğretir. Bu yaklaşımı devamlı gözetirken, kendi çıkarımızı mı yoksa bütünün iyiliği için mi hareket ettiğimizi kendimize sormamızı sağlar. Dünyaya ve insanlara önyargıyla değil, muhakeme yetisiyle nasıl yaklaşmamız gerektiğini gösterir.

Hayata Tepkisel Değil Etkisel Tepki Vermek

Önyargıları ortadan kaldırmak zor olsa da, onun hissiyatıyla önyargılara yaklaşıldığında, görünmeyen engeller kolaylıkla aşılar. Yasayı bilmemek hâkim karşısında nasıl özür kabul edilmiyorsa, farkındalık eksikliği de Hanila konusunda usta olan birisi için özür değildir.

Süryanice' de felsefi açıdan çok şeyi ifade eden *Hanila* gibi bir ismin anlam ve önemini irdelemek, gerçekten heyecan vericidir. Zira *Hanila*, dalları göğe doğru uzanan ve her daim yeşil kalarak dört mevsimde de meyve veren bir ağaç gibidir. Kökleri derin ve sağlam olduğu için gölgesi rahatlatıcı ve dinlendiricidir.

O gölgelerde dinlenmek/dinlendirmek ve rahatlamak/rahatlatmak için bu yazıyı yazdım. Amacım, hayatın sürdürülmesi ve güçlendirilmesi adına neredeyse kaybolan ve donuklaşmaya yüz tutmuş kadim bir sözcüğü güncelleyerek yorumlamaktı. *Hanila*'nın ruhuyla insanın iç dünyasındaki esenlik ve istikrar yurdunun keşfedilmesine katkı sağlamaktı.

Çünkü *Hanila*'nın gerçek özgürlük anlamına gelen hakiki benlik, denge, uyum, adap, edep, güzel ahlak gibi anlamsal inceliklerini kavradığımızda, egomuzun kirinden ve pasından arınmanın yöntemlerini de geliştirmiş oluruz.

Hayata tepkisel değil de, etkisel olarak nasıl karşılık vereceğimizi öğrenmiş oluruz. Böylelikle bir insan yapıyorsa herkes yapabilir hissiyatı içinde daha iyi bir yaşam vizyonuna katkı sunmuş oluruz.

Bütün bunların hayata geçmesi, eski alışkanlık/düşünsel kalıplarımızın kırılmasına ve kalıp yargılarımızın/algılarımızın dönüşmesine bağlıdır. Bunun için fark etmemiz, yavaşlamamız, durmamız, sakinleşmemiz ve şimdiye kadar yaptıklarımızın kısmen aksini yapmamız gerekir. Ama *Hanila*'nın ruhu ve sevgisiyle.

Çünkü *Hanila*, her iki dünyamızı her şeyden daha fazla gâni kılar. Unutmayalım, çıplak gözle gördüklerimiz, görünmeyen güzelliklerin ancak birer tezahürüdür. *Hanila*'nın lezzetli ikramlarıdır.

O halde o güzel tezahürlere daha büyük bir farkındalıkla sahip çıkmalıyız. O lezzetli ikramlardan daha güzel bir şekilde beslenmeliyiz. Beslenmeliyiz ki, görünen ve görünmeyen farklılıklarımız, bizi uzaklaşmaya değil, yakınlaşmaya; ayrıştırmaya değil, birleştirmeye götürsün.

Ve orada bizleri mutlu kılsın, en fazla ihtiyaç duyduğumuz şeylerden biri de bu değil midir?

Yusuf Beğtaş

Kaynaklar:

[1] Zülfikar Özkan. *Duygusal İletişim*, Ankara, Hayat Yayınları, 2015.

[2] Tahminler ve sanrılar nedeniyle toplumsal yaşamda değerlendirmeler daha çok dar kalıplara ve dar algılara göre yapılır. Oysa Hanıla, yerleşik algıların ve kalıpların ötesinde bağdaştırıcı bütüncül yaklaşımlara ve özdeşleşme ruhuna sahiptir. Hanıla'nın samimi ruhu özverilidir. Özveriyle hizmet eder. Kişisel deneyim eksikliğine bağlı yetersiz/eksik okumalardan ötürü özdeşleşme ruhundan gelen bu özveri çoğu kez yanlış değerlendirilir. Çünkü o samimi/tutarlı ruha sahip insan -başkalarında bulunmayan- farklı iç görü ve güdülere sahiptir. Diğerlerine göre o kalben, ruhen ve zihnen farklılaşmıştır. Samimi niyetiyle olduğu gibi anlaşılması kolay değildir. Göreceli olan bu durum, zaman ve sabır gerektirir.

[3] Süryani dili ve kültüründe Tanrısal anlamlara/özelliklere dikkat çekmek için "İ" sözcüğü kullanılarak çeşitli birleşik isim tamlamaları oluşturulmuştur. İlahi sisteme olan bağlılığın dışavurumu olan bu durum, akışa ve güncele anlam katmanın, sorunlara/zorluklara meydan okumanın başka bir yorumu olsa gerek. Anlaşılır olması için bu isimlerden bazılarını aktarmanın faydalı olacağına inanıyorum. Kuytu köşelerde yok oluşu bekleyen bu isimlerden bazıları şunlardır:

Hadil (ilahi birlik), Ahil (ilahi kardeş), Habil/Yabil/Yabila (ilahi vergi), Gazil (ilahi hazine), Zenil (ilahi silah), Zahril (ilahi hüzmeye), Tobil (ilahi iyilik), Tebil (İlahi haber), Kinil (ilahi adalet), Moril/Maril (ilahi sahib), Nuril (ilahi ışık), Sabil/Sabila (ilahi irade), Uthril (ilahi zenginlik), Suril (İlahi suret), Samhil (İlahi ışın), Damila (İlahi benzeme), Danielle (İlahi yargı), Habila (ilahi çiçek), Hubila (ilahi aşk), Ebil (ilahi meyve), Emil/Emila (ilahi anne), Yamila (ilahi deniz), Sabril/Sabrile (ilahi umut), Ruhil/Rohel (ilahi ruh), Rabil/Rabila (ilahi büyüklük), Ramil/Ramila (ilahi yücelik), Rafil/Rafail (ilahi an), Şemil/Şamila (ilahi isim), Tadil/Tadila (ilahi bahar) vb.